

Załącznik nr 2. Autoreferat w języku polskim

1. Imię i nazwisko: Mirosław Kowalski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

1988 – 1995 **STUDIA MAGISTERSKIE:** Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze (praca magisterska pt.: *Zastosowanie „zasad dobrej roboty” przez nauczycieli – możliwości a praktyka*; specjalność: nauczycielska – wychowanie techniczne; promotor: prof. dr hab. Zdzisław Wołk);

2002 – 2003 Studia podyplomowe w zakresie wychowania fizycznego – Uniwersytet Zielonogórski; (dyplom uprawniający do nauczania wychowania fizycznego)

2004 – **STOPIEŃ DOKTORA:** Wydział Pedagogiki i Psychologii Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego (dysertacja doktorska pt.: *Uwarunkowania prozdrowotnego stylu życia młodzieży studiującej – kandydatów do zawodu nauczycielskiego*; specjalność według MEN: dziedzina – nauki humanistyczne, dyscyplina – pedagogika, specjalność – pedagogika społeczna; klasyfikacja PKT: profilaktyka, higiena, szkolnictwo wyższe, pedagogika społeczna); promotor: dr hab. Maria Kuchcińska prof. AB; recenzenci: Doktor Honoris Causa, prof. zw. dr hab. Edmund Trempała (Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego), dr hab. Edward Koziół, prof. UZ (Uniwersytet Zielonogórski)

2008 – Wydział Pedagogiczny Katolickiego Uniwersytetu w Ružomberku: stopień doktora habilitowanego w oparciu o rozprawę *Social determinants of upbringing towards responsibility for body and health of children and youth - Społeczne uwarunkowania wychowania ku odpowiedzialności za ciało i zdrowie dzieci i młodzieży*). UMOWA między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wzajemnym uznawaniu okresów studiów oraz równoważności dokumentów o wykształceniu i nadaniu stopni i tytułów uzyskanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Słowackiej, sporządzona w Warszawie dnia 18 lipca 2005 r.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych i artystycznych

1991–1992 - z-ca dyrektora Centrum Zastosowań Ergonomii (dyrektor: prof. dr hab. Witold Rybarczyk) - współtworzenie projektów badawczych z obszaru ergonomii; współorganizowanie konferencji naukowych itd.);

2002–2003 – mgr, pracownik dydaktyczny w Instytucie Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Zielonogórskiego;

3

2004 – 2007 adiunkt w Zakładzie Pedeutologii, Instytut Pedagogiki i Psychologii Wydziału Nauk Pedagogicznych i Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego;

2007 – 2008 adiunkt w Pracowni Pedeutologii, Zakład Teorii Wychowania i Pedeutologii, Instytut Pedagogiki i Psychologii Wydziału Nauk Pedagogicznych i Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego;

2008 – 2010 adiunkt z habilitacją, kierownik - Zakład Teorii Wychowania i Pedeutologii, Wydział Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego;

2010 – 2011 stanowisko – profesor nadzwyczajny, kierownik - Zakład Teorii Wychowania i Pedeutologii, Wydział Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego;

2011 – obecnie - stanowisko – profesor nadzwyczajny, kierownik - Katedra Teorii i Filozofii Wychowania, Wydział Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego;

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

4.1. Cykl publikacji składający się na projekt habilitacyjny pt.:

WARTOŚĆ EDUKACJI I KULTURY ZDROWOTNEJ W RÓŻNYCH ŚRODOWISKACH WYCHOWAWCZYCH

4.2. Lista publikacji składających się projekt habilitacyjny

4.2.1. Monografie: (w nawiasach: aktualna afiliacja autora / współautora w czasie w wydawania publikacji oraz aktualny tytuł i stopień oraz afiliacja recenzenta / recenzentów):

1.(1) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Anna Gaweł (Uniwersytet Jagielloński), *Zdrowie – Wartość – Edukacja*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, **Wydanie I, Kraków 2006, Wydanie II, Kraków 2007**, ss. 239; ISBN 978-83-7308-799-6; ISBN 83-7308-799-0; (recenzje: prof. zw. dr hab. Franciszek Wojciechowski /Uniwersytet Jagielloński/; prof. zw. dr hab. Andrzej Malinowski /Uniwersytet Zielonogórski/) (teksty autorskie: *Część I. Zdrowie i kultura zdrowotna – różne perspektywy poznawcze*, s. 15-105; teksty współautorskie z Anną Gaweł: *Wstęp*, s. 9-12; *Zakończenie*, s. 215-217);

2.(2) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Mariusz Drożdż (Telewizja Polska), *Przemoc i zdrowie w obrazach telewizyjnych. Edukacja przez codzienność telewizyjną*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2008, ss. 184; ISBN 978-83-7308-986-0; (recenzje: prof. zw. dr hab. Ewa Syrek /Uniwersytet Śląski/; dr hab. prof. Uniwersytetu Wrocławskiego Mirosława Wawrzak-Chodaczek; (teksty autorskie: *Część II. Obraz telewizyjny jako przestrzeń kultury zdrowia*, s. 77-164; teksty współautorskie z Mariuszem Drożdż: *Wstęp*, s. 9-12; *Krótkie zakończenie z mottem*, 165-170);

3.(3) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Daniel Falcman (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), *Świadomość aksjologiczna i podmiotowość etyczna. Analizy i impresje*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010, ss. 194; ISBN 978-83-7308-932-7; (recenzje: prof. zw. dr hab. Marian Filipiak /Uniwersytet M. Curie Skłodowskiej/; prof. dr hab. Marek Krajewski /Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu/); (udział współautorów w napisaniu publikacji wyniósł po 50%);

4.(4) Małgorzata Kaliszewska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); *Myśleć o zdrowiu. Między wolnością a zniewoleniem*, Kielce – Zielona Góra 2011, ss. 263; ISBN 978-83-60837-58-0; (recenzje: dr hab. prof. AWF Weronika Wrona-Wolny /Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie) (teksty autorskie; *Część I. Myślenie o zdrowiu w aspekcie (do)wolności*, s. 15-111; teksty współautorskie z Małgorzatą Kaliszewską: *Wstęp*, s. 9-12; *Podsumowanie*, 248);

5.(5) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Paweł Prüfer (Uniwersytet Zielonogórski), *Santé – maladie et jeunesse – vieillesse (Dans le contexte des préoccupations, attentes et espoirs de l'homme moderne) /Health – Illness and Youth – Old Age (in the context of concerns, expectations and hopes of modern man)/* Fribourg 2011 (Szwajcaria), ss. 144; ISBN 978-2-9700765-1-3; (recenzja: prof. dr hab. Sławomir Mazur /Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego; Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach/) (teksty autorskie; *Part 1. FREEDOM – HEALTH - as a foundation of subjective, responsible relationships in the educational environment*, s. 11-58). Podrozdział 1.2. – w wersji zmienionej/poszerzonej – został opublikowany w książce *Myśleć o zdrowiu. Między wolnością a zniewoleniem*, Kielce – Zielona Góra 2011.

6.(6) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Daniel Falcman (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), *Fenomenologie: socjologia versus pedagogika. Przesłanki instytucjonalizowania się pedagogiki fenomenologicznej*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2011, ss. 182; ISBN 978-83-7587-854-7; (recenzje: prof. zw. dr hab. Andrzej Radziejewicz-Winnicki /Uniwersytet Zielonogórski/; dr hab. prof. Uniwersytetu Wrocławskiego Wiktor Żłobicki; (teksty autorskie: *Część II. Pedagogika i socjologia a fenomenologie*, s. 111-168; teksty współautorskie z Danielem Falcmanem: *Wstęp*, s. 7-24; *W ramach zakończenia*, 169-178);

7.(7) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Daniel Falcman (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), *Ideologie nauk społecznych – warianty interpretacyjne*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2012, ss. 146; ISBN 978-83-7850-113-8; (recenzje: prof. zw. dr hab. Andrzej Radziejewicz-Winnicki /Uniwersytet Zielonogórski/; prof. zw. dr hab. Krystyna Ferenz /Uniwersytet Wrocławski/); (teksty autorskie: rozdział 1.1., 1.2., s. 35-39; rozdział 1.5., s. 53-56; rozdział 1.8., s. 65-70; rozdział 2.1., 2.2., s. 103-124; teksty współautorskie z Danielem Falcmanem: *Część pierwsza. „Poststrukturalizm” w naukach społecznych: konteksty teoretyczne. Wybrane kwestie. Wstęp*, s. 27-34; *Czy pytania epistemologii mogą być problemami badawczymi pedagogiki i socjologii?* s. 9-26; *Nieideologiczne (pozaideologiczne) nauki społeczne: sformułowanie problemu, założenia, wstępny test możliwości*, s. 89-102; *Część trzecia. Wnioski końcowe. Propozycje tematów do dalszych analiz*, s. 133-142);

4.2.2. Redakcje prac zwartych (w nawiasach: aktualna afiliacja autora / współautora w czasie w wydawania publikacji oraz aktualny tytuł i stopień oraz afiliacja recenzenta / recenzentów):

1.(8) Robert Fudali (Uniwersytet Zielonogórski), Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Kobieta i mężczyzna w zawodzie nauczycielskim*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2006, ss. 173; ISBN 978-83-7308-757-6; ISBN 83-7308-757-5; (recenzje: dr hab. Edward Koziół /Uniwersytet Zielonogórski/; prof. zw. dr hab. Bolesław Potyrała /Uniwersytet Wrocławski/);

2.(9) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Internet. Między edukacją, bezpieczeństwem a zdrowiem*, Wydanie I, Tychy 2008, ss. 96; ISBN 978-83-89701-08-4;

3.(10) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Anita Famuła-Jurczak (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Kultura – Edukacja – Wychowanie (zmiany dostrzegane i odczuwane)*, Zeszyty Naukowe, Gorzów Wlkp. 2009, ss. 149; ISBN 978-83-89682-43-5; (recenzja: prof. zw. dr hab. Krystyna Ferenz /Uniwersytet Wrocławski/);

4.(11) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski), Ewa Kowalska (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Reklama w społeczeństwie informacyjnym: konteksty społeczno-edukacyjne*, Wydanie I, Tychy 2010, ss. 127; ISBN 978-83-89701-17-6 (recenzja: prof. zw. dr hab. Marian Filipiak /Uniwersytet M. Curie Skłodowskiej/);

5.(12) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski), Agnieszka Pawlak (Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie), Anita Famuła-Jurczak (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Przestrzeń edukacyjna – oczekiwania, doświadczenia i dylematy społeczne*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, **Wydanie I, Kraków 2010, Wydanie II, Kraków 2012**, ss. 246; ISBN 978-83-7308-956-3; (recenzje: dr hab. prof. UŚ. Urszula Szuścik /Uniwersytet Śląski/; dr hab. prof. APS Janusz Gęsicki /Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie/); Patronat ZTW KNP PAN

6.(13) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski), Agnieszka Olczak (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Edukacja w przebiegu życia. Od dzieciństwa do starości*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, **Wydanie I, Kraków 2010, Wydanie II, Kraków 2014**, ss. 381; ISBN 978-83-7587-347-4, (recenzja: dr hab. prof. Uniwersytetu Wrocławskiego Witold Jakubowski);

7.(14) Bogusław Śliwerski (Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Studia z Teorii Wychowania*, nr 1, 2010, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, ZTW KNP PAN, Sopot 2009, ss. 337; ISBN 978-83-7489-299-5, (recenzja: dr hab. prof. UJK Jolanta Szempruch /Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach/);

8.(15) Leszek Albański (Kolegium Karkonoskie w Jeleniej Górze) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Wspomaganie pedagogiczne niedostosowanych społecznie*, Jelenia Góra 2010, ss. 104; ISBN 978-83-61955-06-1, (recenzja: dr hab. prof. UJK Monika Szpringer /Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach/);

9.(16) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Paweł Prufer (Uniwersytet Zielonogórski, PWSZ w Gorzowie Wlkp.) (red.), *Ku odpowiedzialności za edukację (między wolnością a zniewoleniem?)*, Zeszyty Naukowe, Gorzów Wlkp. 2010, ss. 161; ISBN 978-83-89682-96-6; (recenzja: dr hab. prof. UJK Monika Szpringer /Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach/);

10.(17) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski), Leszek Albański (Kolegium Karkonoskie w Jeleniej Górze) (red.), *Konteksty społeczno – kulturowe w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym*, Jelenia Góra 2012, ss. 302; ISSN 2082-5862, (recenzja: dr hab. prof. UW r Wiktor Żłobicki /Uniwersytet Wrocławski/);

11.(18) Bogdan Idzikowski (Uniwersytet Zielonogórski), Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski), (red.), *Homogeniczna versus heterogeniczna tożsamość pedagogiki*, Rocznik Lubuski 2012, Tom 38, cz. 2, Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra 2012, ss. 358; ISBN ISSN 0485-3083; (recenzje: prof. zw. dr hab. Dariusz Kubinowski /UMCS w Lublinie/; dr hab. prof. UAM Wiesław Jamrozek /Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu/);

12.(19) Ewa Kowalska (Uniwersytet Zielonogórski), Paweł Pruffer (PWSZ w Gorzowie Wlkp.), Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Szczęście w wymiarze pedagogiczno-socjologicznym (Educational and sociological dimensions of happiness)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Wydanie I, Kraków 2014, ss. 248; ISBN 978-83-7850-533-4, (recenzja: dr hab. prof. UJ Krystyna Ablewicz /Uniwersytet Jagielloński/);

13.(20) Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski), Sławomir Śliwa (WSAiZ w Opolu), Ewa Kowalska (Uniwersytet Zielonogórski) (red.), *Education and social rehabilitation – two roads one goal (European contexts)*, Wydawnictwo Instytut Śląski,

Wydanie I, Opole 2014, ss. 144; ISBN 978-83-62638-60-4; 978-83-7511-208-5, (recenzja: prof. zw. dr hab. Zenon Jasiński /Uniwersytet Opolski/);

14.(20) Mariusz Zbigniew Jędrzejko (WSB w Dąbrowie Górniczej), Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski), Bronisław Paweł Rosik (red.), *Uzależnienia behawioralne. Konteksty medyczno-socjologiczno-pedagogiczne*, Wydawnictwo Centrum Profilaktyki Społecznej, Wydanie I, Radom 2014, ss. 242; ISBN 978-83-934554-7-8; (recenzja: dr hab. Małgorzata Orłowska /UJK w Kielcach/, dr hab. Urszula Dudziak /KUL w Lublinie/);

15.(21) Mirosław Kowalski, Anna Knocińska, Przemysław Frąckowiak (red.), *Resocjalizacja – edukacja – polityka społeczna. Współczesne konteksty teorii i praktyki resocjalizacyjnej*, Próby i Szkice Humanistyczne, Środa Wielkopolska 2015, ss. 222; ISBN 978-83-928934-1-7; (recenzja: prof. zw. dr hab. Marek Konopczyński);

16.(22) Mirosław Kowalski, Anna Knocińska, Przemysław Frąckowiak (red.), *Reintegracja - Edukacja – Adaptacja*, GSW Milenium, Gniezno 2015, ISBN - 978-83-943161-2-9 (recenzja: prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski)

17.(23) Mariusz Zbigniew Jędrzejko (WSB w Dąbrowie Górniczej), Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski), Bronisław Paweł Rosik (red.), *Uzależnienia behawioralne. Wybrane aspekty*, Wydawnictwo Centrum Profilaktyki Społecznej, Wydanie II (zmienione, poszerzone, uzupełnione), Pułtusk-Warszawa 2015, ss. 363; ISBN 978-83-7549-224-8; ISBN 978-83-7545-616-5; (recenzja: dr hab. prof. UJK Małgorzata Orłowska /UJK w Kielcach/, dr hab. Urszula Dudziak /KUL w Lublinie/; dr hab. prof. UJK Monika Szpringer);

Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski), Ewa Kowalska (Uniwersytet Zielonogórski), (red.), *Polskie szkolnictwo wyższe – stan i perspektywy*, Rocznik Lubuski 2015, Tom 41, cz. 1, Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra 2015, ss. ; ISBN ISSN 0485-3083) (W druku)

4.2.3. Artykuły w recenzowanych czasopismach punktowanych:

1.(24) Kowalski M., Falcman D., *Refleksje o moralności seksualnej nastolatków – w kierunku pozamoralności* [w:] *Studia Edukacyjne* 2013, nr 24, s. 115-128, ISBN 978-83-232-2576-8, ISSN 1233-6688;

2.(25) Kowalski M., Kowalska E., *Subjectivity towards educational practice and threats of contemporary times – exceptions of reflection*, [w:] *Problems of education in the 21 ST Century* 2013, vol. 52, s. 5-6, ISSN 1822-7864;

3.(26) Kowalski M., *Nobilitowanie ideologii społecznych przy pomocy nauki (ideologizowanie nauki) – analizy i refleksje*, [w:] B. Idzikowski, M. Kowalski (red.), *Homogeniczna versus heterogeniczna tożsamość pedagogiki*, *Rocznik Lubuski* 2012, Tom 38, cz. 2, Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra 2012, ss. 191-199; ISSN 0485-3083;

4.(27) Farnicka M., Kowalski M., *Kryzys a działania edukacyjne (refleksje i postulaty)*, [w:] *Spoleczeństwo i Rodzina* 2012, nr 30, s. 24-38, ISSN 1734-6614;

5.(28) Kowalski M., Falcman D., *Śmierć jako pretekst do niektórych wymiarów prawdy bycia (rozważania etyczne - andragogiczne)*, [w:] *Edukacja Dorosłych* 2011, nr 1 (64), s. 13-28; ISSN 1230-929 X;

Kowalski M., Falcman D., *Świadomość aksjologiczna i podmiotowość etyczna (refleksje o i dla edukacji szkolnej)*, [w:] *Edukacja. Studia, Badania, Innowacje*, Warszawa 2011, nr 1 (113), s. 35-41, ISSN 0239-6858; (zmieniona/poszerzona wersja treści ujętych w: Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Daniel Falcman (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), *Świadomość aksjologiczna i podmiotowość etyczna. Analizy i impresje*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010, ss. 194; ISBN 978-83-7308-932-7; (recenzje: prof. zw. dr hab. Marian Filipiak /Uniwersytet M. Curie Skłodowskiej/; prof. dr hab. Marek Krajewski /Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu/);

6.(29) Kowalski M., *W kierunku myślenia o wartości zdrowia i ciała (wokół starożytnej wizji Platona – szkic – edukacyjny)*, [w:] *Wychowanie na co dzień* 2011, nr 9 (216), s. 23-26, ISSN 1230-7785;

- 7.(30) Kowalski M., *Television as a Health Value Carrier. Word of Illusion – World without Health?*, [w:] *The New Educational Review*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2010, Vol. 22. No.3-4, s. 353–361; ISSN 1732-6729;
- 8.(31) Kowalski M., Drożdż M., *Challenges for education from the perspective of television's views on health* [w:] *Journal of Educational Review* 2010, Vol. 3, No. 4, s. 483-491; ISSN 0975-4792;
- 9.(32) Bartusiak I., Kowalski M., *Świadomość wychowawcza jako przestrzeń edukacji w opiniach potencjalnych rodziców*, [w:] *Spoleczeństwo i Rodzina* 2010, nr 25, s. 25-33, ISSN 1734-6614;
- 10.(33) Kowalski M., *Health education through 'everyday' television* [w:] *Journal of Educational Review* 2009, Vol. 2, No. 2, s. 215—218;
- 11.(34) Kowalski M., Falcman D., *Krótki dyskurs o zdrowiu i kulturze (z postmodernizmem w tle)*, [w:] *Kultura i Edukacja* 2008, nr 1 (65), s. 70–84;
- 12.(35) Kowalski M., *Zdrowie – podstawowy potencjał rozwoju zawodowego (zarys problemu)*, [w:] *Problemy Profesjologii* 2008, nr 1, s. 53–61;
- 13.(36) Kowalski M., *Zdrowie – wymiary pedagogiczno-teologiczne. Zarys problematyki wychowania ku odpowiedzialności za zdrowie*, [w:] *Paedagogia Christiana*, nr 1 (23), 2009, Wyd. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2009, s. 107–119; ISSN 1505 – 6872;
- 14.(37) Kowalski M., *Odpowiedzialność za zdrowie człowieka dorosłego – między wolnością a zniewoleniem*, [w:] *Edukacja Dorosłych* 2009, nr 2 (61), s. 27-37; ISSN 1230-929 X;
- 15.(38) Kowalski M., *Wychowanie ku odpowiedzialności za ciało i zdrowie*, [w:] *Wychowanie na co dzień* 2008, nr 7–8 (178-179), s. 27–32;

16.(39) Kowalski M., Prufer P., *Dimensions of responsibility for health in the socio-economic area. Responsibility for health in the direction of thinking towards the freedom of choice?* [w:] *Journal of Educational Review* 2011, Vol. 4, No. 4, s. 547-552; ISSN 0975-4792;

4.2.4. Artykuły naukowe w pozostałych czasopismach:

1.(40) Kowalski M., *Axiological awareness and ethical subjectivity as problems of pedagogical reflection. Theoretical consideration*, [w:] *Edukacja* 2015, R. 1; cz. 2; s. 147-153; ISSN: 1339-8725;

4.2.5. Artykuły naukowe w recenzowanych pracach zwartych:

1.(41) Kowalski M., Falcman D., *Współmierność paradygmatów? (zarys sprzeczności i wylaniających się zbieżności – perspektywa badań nad jakością edukacji)*, [w:] *Ewaluacja poprawy jakości kształcenia*, J. Grzesiak (red.), UAM w Poznaniu, PWSZ w Koninie, Kolisz-Konin 2014, s. 131-143; ISBN 978-83-88335-95-2; (recenzja: prof. zw. dr hab. Włodzimierz Prokopiuk);

2.(42) Jędrzejko M., Kowalski M., *Education Science in the Era of Acceleration and Great Changes – How to Face Challenges of the Future?* [w:] M. Kowalski, S. Śliwa, E. Kowalska (red.), *Education and social rehabilitation – two Road one goal (european contexts)*, Wydawnictwo Instytut Śląski, Opole 2014, ss. 11-24; ISBN 978-83-62638-60-4; 978-83-7511-208-5, (recenzja: prof. zw. dr hab. Zenon Jasiński);

3.(43) Kowalski M., *O Wychowaniu dla przyszłości Bogdana Suchodolskiego - refleksje 50 lat później*, [w:] Cz. Kupisiewicz, B. Śliwerski (red.), *O pedagogice Profesora Bogdana Suchodolskiego*, Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2014, ss. 100-109; ISBN 978-83-611991-63-2; (recenzje: prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki);

4.(44) Jędrzejko M., Kowalski M., Rosik B. *Człowiek w epoce uzależnień i wielowymiarowego ryzyka*, [w:] *Uzależnienia behawioralne. Konteksty medyczno-socjologiczno-pedagogiczne*, M. Jędrzejko, M. Kowalski, B. Rosik (red.), Wydawnictwo Centrum Profilaktyki Społecznej, Radom 2014, s. 7-24; ISBN 978-83-

934554-7-8; (recenzja: dr hab. Małgorzata Orłowska /UJK w Kielcach/, dr hab. Urszula Dudziak /KUL w Lublinie/);

5.(45) Kowalski M., *Nobilitowanie ideologii społecznych przy pomocy nauki (ideologizowanie nauki) – analizy i refleksje*, [w:] B. Idzikowski, M. Kowalski (red.), *Homogeniczna versus heterogeniczna tożsamość pedagogiki*, Rocznik Lubuski 2012, Tom 38, cz. 2, Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra 2012, ss. 191-199; ISSN 0485-3083; (recenzje: prof. zw. dr hab. Dariusz Kubinowski; dr hab. prof. UAM Wiesław Jamrożek);

Kowalski M., Falcman D., *Między tożsamością a podmiotowością – w kierunku teorii edukacyjnej (refleksje oparte na koncepcji Charlesa Taylora)*, [w:] *Młodość – Kultura - Tożsamość*, T. Bajkowski, K. Sawicki (red.), Wydawnictwo Trans Humana, Białystok 2012, s. 59-77, ISBN 978-83-61209-70-6, (recenzja: prof. zw. dr hab. Jerzy Nikitorowicz); (zmieniona/poszerzona wersja treści ujętych w: Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Daniel Falcman (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), *Świadomość aksjologiczna i podmiotowość etyczna. Analizy i impresje*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010, ss. 194; ISBN 978-83-7308-932-7; (recenzje: prof. zw. dr hab. Marian Filipiak /Uniwersytet M. Curie Skłodowskiej/; prof. dr hab. Marek Krajewski /Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu/);

6.(46) Kowalski M., Falcman D., *Od jednej fenomenologii transcentalnej do wielu fenomenologicznych filozofii i socjologii*, [w:] *Edukacja oczekiwania a rzeczywistość: książka dedykowana Profesorowi Kazimierzowi Denkowi w 80. rocznicę urodzin*, J. Grzesiak, A. Karpińska, J. Mastalski, Kalisz 2012, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu, s. 79 – 102; ISBN: 978-83-62135-79-0 (recenzja: prof. zw. dr hab. Wojciech Kojs, dr hab. prof. UAM Eugeniusz Kameduła);

7.(47) Kowalski M., Falcman D., *Dla ufilozoficznienia pedagogiki. W obszarze pedagogiki jako antropologii*, [w:] *Konteksty społeczno – kulturowe w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym*, M. Kowalski, L. Albański (red.), Wydawnictwo Kolegium Karkonoskiego, Jelenia Góra 2012, s. 31-48; ISSN 2082-5862, (recenzja: dr hab. prof. UW w Wiktor Żłobicki);

8.(48) Kowalski M., Kowalski P., *Health owing to television or big educational simulation (reflections)*, [w:] *Humanistic and Social Issues of Physical Education*, R. Asienkiewicz (red.), Wyd. Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2011, s. 91-106, ISBN 978-83-7481-458-4; (recenzja: prof. dr hab. Andrzej Malinowski, prof. dr hab. Leopold Szymański, prof. dr hab. Sławomir Drozdowski, prof. dr hab. Jacek Lewandowski);

9.(49) Gąsiorowska-Sawka M., Kowalski M., Falcman D., *Romana Ingardena i Maxa Schelera teorie wartości (w kierunku społecznej i indywidualnej odpowiedzialności za ciało i zdrowie)*, [w:] *Uczelnia przyjazna niepełnosprawnym. Pomędzy stereotypami a rzeczywistością funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie* B. Orłowska, P. Prufer (red.), Wydawnictwo PWSZ, Gorzów Wlkp. 2011, s. 65-81, ISBN 978-83-89682-89-5 (recenzja: dr hab. prof. UZ Grażyna Miłkowska);

10.(50) Kowalski M., Falcman D., *Między podmiotowością a tożsamością (analiza rekonstrukcyjna oraz prezentacja wybranych pól aplikacji propozycji Ch. Taylora)*, [w:] *Tożsamość w kontekście edukacyjnym i społeczno – kulturowym*, A. Cybał-Michalska (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2011, s. 161-174, ISBN 978-83-232-2327-6, ISSN 0083-4254 (recenzja: dr hab. prof. UŚ., Ewa Jarosz, prof. zw. dr hab. Roman Kubicki);

11.(51) Kowalski M., *Między kształtowaniem zdrowia społecznego a wychowaniem (kilka refleksji z filozoficznego namysłu nad resocjalizacją w czasach ponowoczesnych)*, [w:] *W poszukiwaniu optymalnych oddziaływań pedagogicznych w środowisku lokalnym*, F. Marek, S. Śliwa (red.), Wydawnictwo Instytut Śląski, Opole 2011, s. 15-41, ISBN 978-83-62683-18-5; 978-83-62105-93-9 (recenzja: dr hab. prof. UwB Mirosław Sobecki);

Kowalski M., *Między świadomością aksjologiczną a tożsamością (refleksje o / dla edukacji)*, [w:] *Kształtowanie się tożsamości zielonogórskiej pedagogiki*, G. Miłkowska, M. Furmanek (red.) Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2011, s. 221-235, ISBN 978-83-7481-421-8; (recenzja: prof. zw. dr hab. Krystyna Ferenc, prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz - Winnicki); (zmieniona/poszerzona wersja treści

ujętych w: Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); Daniel Falcman (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), *Świadomość aksjologiczna i podmiotowość etyczna. Analizy i impresje*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010, ss. 194; ISBN 978-83-7308-932-7; (recenzje: prof. zw. dr hab. Marian Filipiak /Uniwersytet M. Curie Skłodowskiej/; prof. dr hab. Marek Krajewski /Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu/);

Kowalski M., Falcman D., *Ciało i zdrowie w poststrukturalizmach Zygmunta Baumana i Michela Foucaulta prolegomena dla refleksji o ciele i zdrowiu osób niepełnosprawnych*, [w:] *Przełamywanie barier psychologicznych, społecznych i emocjonalnych w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych w społeczeństwie*, B. Orłowska, P. Prufer (red.), Wyd. PWSZ w Gorzowie Wlkp., Gorzów Wlkp. 2011, s. 92-110, ISBN 978-83-89682-19-2; (recenzja: dr hab. prof. US Teresa Żółkowska); (zmieniona/poszerzona wersja treści ujętych w: Małgorzata Kaliszewska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); *Myśleć o zdrowiu. Między wolnością a zniewoleniem*, Kielce – Zielona Góra 2011, ss. 263; ISBN 978-83-60837-58-0;

12.(52) Kowalski M., Falcman D., *Edukacyjne kierunkowskazy. Refleksje o współczesnej teorii pedagogicznej*, [w:] *Edukacja alternatywne w XXI wieku*, Z. Melosik, B. Śliwerski (red.) Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010, s. 51-69, ISBN 978-83-7587-436-5; (recenzja: dr hab. prof. UW. Wiktor Żłobicki);

13.(53) Kowalski M., Falcman D., *Cielesność i zdrowotność w refleksji P. L. Bergera i T. Luckmanna. Na kanwie krytycznego odczytania społecznego tworzenia rzeczywistości*, [w:] *Sociální pedagogika ve střední Evropě 2010. Inovace a nové trendy*, Wydawnictwo Institut mezioborových studií Brno, Brno 2010, s. 364-476, ISBN 978-80-87182-15-4; (recenzja: prof. Ladislav Macháček; dr hab. prof. UWM Ewa Kantowicz);

14.(54) Kowalski M., Falcman D., *Refleksje o odpowiedzialności za ciało i zdrowie („wizje naukowe” i rzeczywistość)*, [w:] *Edukacja zdrowotna w nowej „Podstawie programowej”*, E. Juško, B. Wolny, A. Gretkowski (red.), Wydawca KUL, Stalowa

Wola - Tarnów 2010, s. 31-56; ISBN 978-83-62249-03-9 (recenzja: prof. dr hab. Marian Surdacki, dr hab. Antoni Żurek);

15.(55) Kowalski M., Falczman D., *Świadomość społeczna jako przestrzeń niewspółmierności Logosów: racjonalności linearnej, logiki dwuwartościowej i triady aksjologicznej - a wymiary świata ponowoczesnego (konsekwencje dla pedagogiki i socjologii wiedzy)*, [w:] *Przestrzeń edukacyjna – dylematy, doświadczenia i oczekiwania społeczne*, M. Kowalski, A. Pawlak, A. Famuła-Jurczak (red.), Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010, s. 59-79; ISBN 978-83-7308-956-3 (recenzja: dr hab. prof. APS Janusz Gęsiński, dr hab. prof. UŚ Urszula Szuścik);

Kowalski M., *Wizja cielesno – zdrowotna Zygmunta Baumana obszarem teorii i praktyki pedagogiki społecznej (refleksje)*, [w:] *Pedagogika społeczna w Europie Środkowej, stan obecny i perspektywy*, (ed.) E. Jarosz, Z. Bakašová, Wyd. Instytut Studiów Interdyscyplinarnych, Brno 2009 (Czechy), s. 360-368 [CD-ROM]; ISBN 978-80-87182-09-3. (zmieniona/poszerzona wersja treści ujętych w: Małgorzata Kaliszewska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski); *Mysleć o zdrowiu. Między wolnością a zniewoleniem*, Kielce – Zielona Góra 2011, ss. 263; ISBN 978-83-60837-58-0;

4.3. Omówienie celu naukowego/artystycznego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

4.3.1. Wprowadzenie

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora opublikowałem w sumie 126 rozpraw naukowych i sprawozdań (monografii, rozdziałów w pracach zbiorowych, artykułów w czasopismach, sprawozdań - pełny wykaz w załączniku nr 4). Z tych publikacji projekt habilitacyjny tworzą:

- 7 współautorskich monografii (wszystkie zawierają autorskie części);
- 17 współredakcji prac zwartych (oraz jedna w druku);
- 15 artykułów w recenzowanych czasopismach naukowych;
- 1 artykuł w pozostałych czasopismach naukowych;
- 15 rozpraw opublikowanych w recenzowanych pracach zwartych;

i mieszczą się one dwóch wiodących tematycznie obszarach. Pierwszy dotyczy wielopłaszczyznowej i wielowymiarowej analizy edukacji zdrowotnej w której znajdujące się

w niej podmioty i przedmioty (o charakterze wyzwajającym bądź ujarzmiającym) wzajemnie na siebie oddziałują (przede wszystkim w aspekcie podmiotu pozostającego w różnorodnych, skutkujących jego rozwojem relacjach z otoczeniem społeczno-kulturowym). Drugi dotyczy świadomości filozoficzno-socjologicznej /teoretycznej/ pedagogiki (interpretacje, konteksty - w aspekcie pedagogicznego sensu edukacji współczesnej).

U podstaw projektu habilitacyjnego leżą - w aspekcie wielopłaszczyznowej i wielowymiarowej analizy edukacji zdrowotnej – pytania o specyfikę przestrzeni edukacji zdrowotnej (diagnoza, opis i interpretacja, w tym: kategorii zdrowie „w pedagogice/dla pedagogiki”; poszukiwanie logicznej, krytycznej i usystematyzowanej wiedzy w odniesieniu do tego wszystkiego co dotyczy relacji zachodzących w przestrzeni społeczno – kulturowej w aspekcie odpowiedzialności za rozwój i jakość życia człowieka /zdrowie w wymiarze holistycznym/). Natomiast drugim celem – mając na względzie obszar tematyczny dotyczący świadomości filozoficzno-socjologicznej /teoretycznej/ pedagogiki – było opisanie, wyjaśnienie i zinterpretowanie wiedzy teoretycznej (teorii, idei), aby podjąć dyskurs w sprawie pedagogicznego sensu edukacji współczesnej. Zatem u podstaw projektu habilitacyjnego leżą – z jednej strony – pytania o: „odczytania” przestrzeni edukacji zdrowotnej; podmiotowość i instytucjonalne wymiary przestrzeni edukacji zdrowotnej oraz eksplorację przestrzeni edukacji zdrowotnej (w perspektywie społeczno – kulturowej), z drugiej zaś – ukazanie świadomości filozoficzno-socjologicznej /teoretycznej/ pedagogiki – w tym reguł i zasad, kontekstów, krytycznych analiz związanych z wytwarzaniem wiedzy o edukacji oraz doktryn i ideologii.

Ważnym elementem mojego spojrzenia były podstawy teoretyczne badań i analiz, które to opierały się na społecznym konstrukcjonizmie (społeczny konstruktywizm). Jego podstawowe założenia zasadzają się na przekonaniu, że ludzie postrzegają rzeczywistość poprzez pryzmat swojej kultury i doświadczeń, przypisując temu, co odnotowują, określone znaczenia, i w związku z tym nikt nie może zaobserwować obiektywnej rzeczywistości, oderwanej od nadawanych znaczeń i kontekstów. Społeczny konstruktywizm opiera się na twierdzeniu, iż nie sposób całkowicie poznać natury świata. Zatem: wiedza nigdy nie jest odzwierciedleniem niezależnej od badacza, całkowicie obiektywnej rzeczywistości; nie istnieją niepodważalne, konieczne i uniwersalne fakty (to, co inni za takie uznają, pozostali demontują bądź ignorują, albo modyfikują czy konstruują całkowicie po swojemu); wiedza ma przejściowy i historyczny charakter (nie istnieje wiedza uniwersalna); istnieje wiele rzeczywistości społecznych w których obowiązują odmienne wersje wiedzy i prawdy (często pozostające ze sobą w sprzeczności); wiedza czy prawda stanowi jedynie konstrukcję na

której bazujemy starając się zinterpretować i zrozumieć świat; konstrukcje wiedzy są kształtowane przez wiele czynników (z których najważniejszym jest dyskurs) (Zybertowicz 1995; Berger, Luckmann 1998).

4.3.2. Kierunki naukowych dociekań – charakterystyka projektu

Projekt habilitacyjny powstawał od czasu uzyskania przez mnie tytułu naukowego doktora. Naukowe zainteresowania dotyczące dwóch powyższych wyżej zasygnalizowanych obszarów ewoluowały w miarę mojego naukowego rozwoju.

Główne nurty teoretyczno – badawcze, które charakteryzują projekt dotyczą:

- w ramach pierwszego obszaru (wielopłaszczyznowej i wielowymiarowej analizy edukacji zdrowotnej), można wyróżnić dwa wątki tematyczne:

- pierwszy wątek tematyczny dotyczy wskazania na znaczenie kategorii „zdrowie” i wartości „zdrowia” w przestrzeni edukacyjnej. W publikacjach ukazałem: – w pogłębiony sposób różnorodne wymiary kategorii „zdrowie” w aspekcie kontekstualności ulokowania i interpretacji (perspektywa aksjologiczno – instrumentalna, jednostkowo – społeczna, alokacyjna w sieciach społecznych i mezostrukturalna); modele i uwarunkowania zdrowia (konteksty funkcjonalne i strukturalne); promocję zdrowia (w wymiarze ewolucyjnym i fluktuacyjnym oraz w ramach pragmatycznego ukierunkowania).

W publikacjach przyjmuję założenia wskazujące na zdrowie (w różnych kontekstach) jako kategorii charakteryzującą się całościową dynamicznością a nie statycznością. Dlatego też uwypukliłem zdrowie jako wartość – z jednej strony - prezentując i analizując je w aspekcie realności i zobowiązania, z drugiej zaś - jako podłoże egzystencji (co oznacza, iż ma istotne znaczenie w życiu człowieka). Wskazuję na fakt, że nie odnosi się ono tylko do aspektów teoretycznych (tzn. nie teoretyzuje się), ale żyje się nią, co podkreśla płaszczyznę jej istnienia (można stwierdzić, że wartość zdrowia konkretyzuje się na płaszczyźnie egzystencji). Uwidacznia się ona poprzez skutki, których jest bezpośrednią przyczyną. Ponieważ wartość, jaką jest zdrowie, posiada egzystencjalny charakter, to wywiera istotny wpływ na kształt i jakość naszej egzystencji oraz styl życia stanowiący wskaźnik jakości człowieczeństwa. Proces urzeczywistniania zdrowia jako wartości pozwala człowiekowi na doświadczenie sensu i znaczenia podmiotowej i osobowej egzystencji.

W publikacjach analizuję i podkreślam wartość zdrowia w aspekcie siły motywującej, mobilizującej oraz uaktywniającej sposoby poznawania siebie i innych, a także oceniania otaczającej rzeczywistości. Wskazuje, że zdrowie jako wartość jest czynnikiem motywacyjnym, który warunkuje stosunek do otaczającego świata, wpływając na ocenę

przeszłości a także wybór celów i kierunków działań odnoszących się do obszaru zdrowia w przyszłości. Jest również źródłem własnej tożsamości, ponieważ nadaje życiu kierunek zgodny z konkretną drogą, pozwala podejmować najważniejsze decyzje (zawód, styl życia itp.), definiuje nie tylko kryterium i cel działania, ale też punkt dojścia, w którym każdy odnajduje to „Ja”, jakim chce być. Ponieważ m.in. kompetencje społeczne człowieka rozwijają się w działaniu, to wartość zdrowia może inspirować do działania, stanowić czynnik aktywności ku podmiotowości. Wartość zdrowia uaktywnia sposoby poznawania siebie i innych, a także oceniania otaczającej rzeczywistości. Wskazuję tutaj poznawanie pośrednie, bo odnoszące się do wnioskowania na podstawie skutków działań w obszarze zdrowia (jak również promocji zdrowia). Podkreślam rolę i stopień refleksyjności (odnoszącej się do zdrowia), który może być traktowany nie tylko z perspektywy reakcji namysłu w konkretnej sytuacji odnoszącej się do zdrowia, ale również jako stan umysłu i sposób bycia. Stopień refleksyjności w odniesieniu do „obszaru zdrowia” może głównie wynikać z ilości przetwarzanych informacji jak również stopnia poddawania ich świadomej analizie. W publikacjach zakładam, że wartość zdrowia: nadaje życiu jednostki (egzystencji) znaczenia (o charakterze sensotwórczym (oczywiście wartość zdrowia nie decyduje o sensie ludzkiej egzystencji, ale na pewno jest drogą do odkrywania, realizowania i utrwalania sensu); uaktywniania wyobraźnię, aktywizując wolę i decyzje jednostki (w związku z tym aktywizuje zdolność do kreowania symboli zdrowia i rzeczywistości sprzyjającej zdrowiu oraz operowania nimi w obszarze życia społeczno-kulturowego).

- drugi wątek tematyczny dotyczy: edukacji zdrowotnej i kultury zdrowia – w ramach którego analizuję ową edukację jako drogę opartą na świadomym wyborze treści oraz formy (odgrywającą decydującą rolę w przekazie kultury zdrowotnej, mającą prowadzić do podmiotowego udziału w obszarze zdrowotnym i na możliwym, zaakceptowanym przez daną jednostkę poziomie kultury zdrowotnej). Jednocześnie wskazuję, że edukacja zdrowotna stanowi jeden z bardziej istotnych czynników obrony kultury zdrowotnej przed zagrożeniami, ale sama również ulega wzmocnieniu poprzez jej kulturowy wymiar (związki między edukacją zdrowotną a kulturą zdrowotną mają charakter aksjologiczny). Przyjmuje założenia, że nie istnieje kultura zdrowotna poza sferą wartości zdrowia, poza działaniami zdrowotnymi i przeżyciami człowieka a edukacja zdrowotna orientuje jednostki ku naukowemu, a więc medyczo -społeczno - humanistycznemu przedstawianiu zdrowia jako wartości oraz empirycznie sprawdzalnym wzorom chronienia, odzyskiwania, czy też jego pomnażania (w tym zakresie wskazuję na celową ingerencję w wizję świata drugiego człowieka, hierarchie wartości poszczególnych jednostek, z intencją tworzenia większej

spójności i komunikatywności w obszarze zdrowotnym między wspólną świadomością społeczną a świadomościami indywidualnymi).

W moich analizach pojawiają się nowe wątki dotyczące międzypokoleniowego przekazu kultury zdrowotnej jako kluczowego dla każdej wspólnoty scenariusza, wskazującego wzory zachowań, normy, prawidłowości, reguły, zasady, wartości, modele działań, czy też idee charakteryzujące pojęcie zdrowia. Stanowią one zbiór wskazań niezbędny dla funkcjonowania każdego społeczeństwa, kształtujący podstawy zdrowotności każdego jej członka. Zakładam, że: historia, a z tym związana biografia zdrowotna każdego człowieka jest przede wszystkim procesem przystosowania się do wzorów i zasad zdrowotnych przekazywanych przez tradycje społeczności w której funkcjonuje; wzory kultury zdrowotnej są składnikiem świata obiektywnego, który jednostki na przestrzeni czasu poznaje, wartościuje, opanowuje myślowo, praktycznie realizuje oraz respektuje jego rezultaty. Podkreślam, że powstający w ten sposób kanon kultury zdrowotnej, jest po pierwsze swoistą miarą, punktem odniesienia – pełniącym rolę regulatywną - w stosunku do pojawiających się nowych tendencji, oraz po drugie, stanowi ustrukturyzowany obszar wartości wyznaczony przez przecinające się co najmniej dwie osie związane z wartościami życia i zdrowia. W publikacjach stwierdzam, że wartości te wyznaczają horyzont treściowy, aksjologiczny nowo powstających „elementów” kultury zdrowotnej, które z kolei – poprzez sprzężenie zwrotne – oddziałują na strukturę kanonu. Zatem stwierdzam – co wydaje się paradoksem - że kanon kultury zdrowotnej może podlegać ciągłej zmianie (czy kanon – „stałość” może się zmieniać?), jak również ocenie ze strony podmiotów społecznych. Ocenie – co podkreślam – dokonywanej najczęściej przez autorytety, które są nośnikami kultury zdrowotnej (następujące w obszarze kanonu zmiany zapewne wynikają z konieczności znalezienia równowagi między dorobkiem starszego i młodszego pokolenia, zaś krytyczna interpretacja zastanej kultury służy li tylko szukaniu dróg służących działaniom innowacyjnym). Zatem, w swoich analizach prezentuję edukację zdrowotną: poprzez m.in. uwypuklanie zdrowia jest wartości (znaczenie wartości zdrowia jest elementem podstawowym w obszarach dotyczących stwarzania możliwości dokonywania odpowiedzialnych wyborów); poprzez problematykę świadomości zdrowotnej człowieka, która bezpośrednio odnosi się do relacji z drugim człowiekiem (wpływając na jego działania w sferze zdrowotnej). W tych zakresach prezentuję analizy zjawisk i praktyk coraz częściej obecnych we współczesnej - tworzonej m.in. przez treści i formy przekazów telewizyjnych - kulturze zdrowotnej.

Problematykę edukacji zdrowotnej analizuję w aspekcie odpowiedzialności oraz tzw. paradoksu odpowiedzialności za zdrowie dzieci i młodzieży. Odpowiedzialność za zdrowie

związana jest z zasobem aktualnej, jak i potencjalnej, wiedzy człowieka. W związku z powyższym odpowiadamy również za nasze zaniechania zdobycia możliwie największej wiedzy z obszaru zdrowia (zgodnie z zasadą: możliwość uzyskania wiedzy = powinność jej zdobycia). A zatem ponoszenie odpowiedzialności ze strony nauczyciela – wychowawcy, rodzica (którzy w szczególności zajmują określoną pozycję lub pełnią określoną rolę i funkcję) występuje również wtedy, kiedy nie wykonali oni określonych czynności odnoszących się do przekazu wiedzy i działań w obszarze zdrowia (zakładając, że w określonych sytuacjach mogli dokonać określonych działań, ale ich nie dokonali, oraz wtedy kiedy w określonej sytuacji świadomie powstrzymywali się od działania). Kwestia, którą poruszam w publikacjach, odnosi się do wpływu stopnia odpowiedzialności za wartość zdrowia na zakres wolności (wydaje się, że jest to problem o charakterze normatywnym). Zakładam, że im większe poczucie odpowiedzialności człowieka za wartość zdrowia, tym mniejsze mogą być ograniczenia samodzielności, aktywności w obszarze zdrowia. Pełniona rola społeczna, zintegrowana z zasadami, normami zachowań, metodami czy też środkami działania, implikuje odpowiedzialność za wartość zdrowia, a identyfikacja odpowiedzialności z pełnioną rolą społeczną „uwewnętrznia” a nie „uzewnętrznia” obowiązek. W związku z powyższym przyjmuję założenie, że odpowiedzialność za zdrowie drugiego człowieka, która tworzy się między innymi dzięki kontaktom interpersonalnym, jest jednym z podstawowych elementów rozpoznawania, rozumienia i akceptowania zdrowia jako wartości.

w ramach drugiego obszaru, można wyróżnić trzy wątki tematyczne (odnoszące się do świadomości filozoficzno-socjologicznej /teoretycznej/ pedagogiki (interpretacje, konteksty - w aspekcie pedagogicznego sensu edukacji współczesnej):

- pierwszy wątek tematyczny dotyczy: świadomości aksjologicznej i podmiotowości etycznej – przede wszystkim w aspekcie fenomenologicznego rodowodu i bazuje głównie na metodach jakościowych oraz urzeczywistnia się – bardziej – jako *antologia przyczynków*, aniżeli twarda *theoria*. W publikacjach podejmuje się odpowiedzi na pytania jaki jest sens moralności dla pedagogiki (nauk społecznych), wszak, nie wszystkie ludzkie działania podlegają regulacji ze strony aksjologicznej świadomości. Zakładam, że można ją ująć w dwuznacznym pytaniu *po co nam moralność?* Zatem, podjąłem się: ukazania czynników teoretycznych i badawczych uprawomocniających moralność jako pojęcie stosowane na gruncie pedagogiki (nauki społeczno-humanistycznej); podkreślenia, iż człowieczeństwo jest poznawczym obszarem całej pedagogiki i akomoduje się równocześnie do teoretycznych warunków jej nurtu fenomenologiczno-hermeneutycznego. W publikacjach zakładam, że problem moralności jest zawsze problemem podmiotu – moralność tworzącego i aktualizującego (z próbą zrozumienia

miejsca moralności w analizach pedagogiczno – socjologicznych z perspektywy ujęcia świadomości aksjologicznej jako systemu regulacji zachowań podmiotu oraz zbiorowości; wartości motywują do działania zarówno jednostki, jak i zgrupowania, kolektywy).

W pedagogice współczesnej spotykamy się z nurtem pedagogiki ciała, podkreślającej myśl nie nową, że podmiot pedagogicznych teorii ma określoną konstytucję biologiczną – że jest, biorąc dosłownie, *upostaciowiony*. W moich rozważaniach oprócz powyższego, zakładam, iż nie tylko odnoszę się do prostego spostrzeżenia dotyczącego biologicznej organizacji, lecz teoretycznie bardziej zaawansowanego – odnoszę się do paradygmatu antropologicznego. Uwypuklam mianowicie podmiot jako realizujący określonej *maści* założenia ontologiczne, jednocześnie podkreślając myśl, że o jakości teorii wychowania decyduje sposób rozumienia podmiotu wychowania, zaś wszelkie działania wychowawcze są obliczone na aksjologiczną świadomość wychowanka. Podmiot etyczny zawsze za coś odpowiada – bo ma zdolność odpowiadania za swoje czyny.

Celem publikacji jest próba ukazania możliwości nowej społecznej - w tym pedagogicznej - teorii zjawisk i procesów moralnych. Stawiam w nich tezę następującą: dzięki pojęciu świadomości aksjologicznej – umieszczonej m.in. w nurcie pedagogiki fenomenologiczno-hermeneutycznej – można nie tylko opisać moralne stany egzemplarnych podmiotów, lecz także – zidentyfikować charakteryzujące je regularności.

- drugi wątek tematyczny dotyczy: fenomenologii w przestrzeni społecznej (pedagogiczno-socjologicznej) w aspekcie tworzenia się świadomości aksjologicznej. W publikacjach przybliżam powody dywersyfikacji myśli fenomenologicznej: podziałów w obrębie filozofii zainspirowanej ideami E. Husserla, oraz dyferencjacji na różne odcienie fenomenologiczne (filozoficzne, pedagogiczne i socjologiczne - w tych obszarach akcentuje zagadnienia transcendentalnej fenomenologii E. Husserla). Niezależnie do tych różnicowań, które wyczerpują optykę spraw wewnętrznych fenomenologii – analizuję te ostatnie w perspektywie zewnętrznej, i tutaj wskazuję na dwie możliwości. Pierwsza jest krytycznym zapytaniem o miejsce fenomenologii w historii myśli, które to można analizować na wiele sposobów. Skorzystałem z pewnego klucza interpretacji – selekcyjując własny problem badawczy. Interesowało mnie mianowicie, co – w zestawieniu z tradycyjnymi orientacjami w nauce – czynią fenomenologie z podmiotem: jak się do niego ustosunkowują – czyli jakie treści przypisują jego pojęciu, jaki nadają mu status poznawczy, jakie jest znaczenie podmiotu dla teoretycznej propozycji, na którą składają się fenomenologie. Komparatystykę fenomenologicznej i pozytywistycznej perspektywy podmiotu zapewнили mi L. Kołakowski i P. Ricoeur. Zatem, zderzenie myśli najtrafniej ująć jako fundamentalne rozejście się

sposobów myślenia o podmiocie – samo wykazanie tego rozejścia się – swoista metafora rozwidlenia dróg – jest ważne: bo szkicuje określone koncepcje nauki. Źródłem podziału nie jest wcale, co zwykło się przypisywać fenomenologiom i pozytywizmowi, metodologiczny rygor, lecz właśnie odmienna koncepcja wiarygodnego doświadczenia. Fenomenologie postulują zajęcie się świadomością, którą z całą mocą i konsekwentnie dyskredytuje pozytywizm. I tutaj właśnie – ewokująca napięcia i konsekwencje rozdziałów – kość niezgody. Moje propozycje mają postać teoriopoznawczych analiz oraz luźniejszej, refleksyjnej narracji – nie dławiącej się z powodu rygorów metodycznej analizy, za to kontekstualizującej rozstrzygnięcia dotyczące świadomości aksjologicznej. Te ostatnie są względem wskazanych analiz i refleksji doraźne – stanowią tylko element znacznie szerszego obrazu, na który składają się założenia, kierunki rozwojowe myśli, szczegółowe rozstrzygnięcia E. Husserla i jego następców – na polu m.in. filozofii.

Celem publikacji jest próba ukazania fenomenologii jako formacji intelektualnej nieenigmatycznej, a już na pewno – nieezoterycznej. Bardzo często nazwa *fenomenologia* powtarzana jest bezwiednie, na określenie czegoś, co w bliżej niewiadomy sposób różni się od tradycyjnych wzorców pedagogiki. Fenomenologia bywa też usprawiedliwieniem różnych od tych tradycyjnych wzorców schematów konceptualizacji problematyki badawczej czy sposobu prowadzenia analiz. A nie wszystko przecież, co różne od tych tradycyjnych ujęć – może pretendować do miana fenomenologii. Ryzyko nieuprawnionego zawłaszczenia perspektywy jest więc wyraźne.

- trzeci wątek tematyczny dotyczy: wariantów interpretacyjnych ideologii nauk społecznych (krytyk formułowanych pod adresem różnych „poststrukturalizmów” we współczesnych naukach społecznych). Przy czym – w publikacjach jednoznacznie określam – iż pod zbiorczym terminem „poststrukturalizmy” rozumiem te orientacje teoretyczno-badawcze nauk społecznych, które m.in.: modernizują (poprzez anihilację) niektóre istotne elementy tradycyjnego aparatu pojęciowego nauk społecznych – w tym pojęcie prawdy (rugowane, bądź zamazywane); szukają „trzeciej drogi” między dychotomiami, które opierają się na silnie intuicyjnych wyróżnieniach osób, kolektywów, zjawisk analizowanych w naukach społecznych; wprowadzają do nauk społecznych w sposób jawny ideologie broniące zagrożonych społecznie, zdaniem tych orientacji, grup i kategorii społecznych. W publikacjach podejmuję próbę odróżnienia „przekonania ideologicznego” od „wiedzy naukowej”. W rzeczy samej, zadaję pytanie czy na pewno nie odkrywczymi dystynkcjami wiedzy naukowej są: intuicyjne założenia, najlepiej odniesione do bezpośrednio obserwowalnej rzeczywistości (do sfery konkretnego empirycznego); powiązanie w spójny

logicznie system wiedzy; wytworzenie wiedzy dzięki transparentnej procedurze metodologiczno-logicznej – czyli poddanie osiągania wiedzy naukowej przejrzystem i ustanowionym jeszcze przed przystąpieniem do tworzenia tej wiedzy regułom metodologicznym i prawom logicznym?

Rozumiejąc wyłącznie idealny (często zawodny w praktyce zastosowania?) charakter kryteriów wskazywanych powyżej jako kryteria odróżniania nauki od ideologii, przedstawiam analizę zjawisk ideologii w dziedzinie założeń i twierdzeń we współczesnych naukach społecznych. Skupiam się zwłaszcza na nurtach „poststrukturalnych” (cudzysłów został użyty rozmyślnie), bo te *explicite* nie odzęgają się od ideologii – zgoła przeciwnie, nobilitując niektóre z nich jako pożądany element twierdzeń naukowych. Ważnym współkryterium zakwalifikowania pewnego nurtu z nauk społecznych jako „poststrukturalnego” jest więc element ideologii jako wkomponowywanej w twierdzenia naukowe (instalowanej do wiedzy naukowej) albo – co jest słabszym założeniem – przekonanie o nieunikalności ideologii w twierdzeniach naukowych (jednak bez jawnego podziału na ideologie pożądane w twierdzeniach naukowych i takie, które nie powinny się w nich znaleźć).

Celem publikacji jest próba zrozumienia i uzmysłowienia – jeszcze przed wszczęciem np. procedury badawczej - istotnych grup czynników tworzących ową przestrzeń edukacyjną (naukę i ideologię), która może przyczynić się do ograniczenia możliwych błędów i uchybień, jak i oczekiwanej oraz aktywnej obecności praktyków i teoretyków badaczy, reprezentantów nauk społecznych (i humanistycznych) w codziennej eksplikacji i formułowaniu wiarygodnych prognoz edukacyjno – społecznych.